

Ohlédnutí za entomologickými exkurzemi 2024

Brzký příchod jarního počasí v loňském roce odstartoval již v únoru za poměrně vysokých teplot první rychlý nástup druhů, díky kterým se chvíli zdálo, že nebudeme mít už co v dubnu na exkurzích ukazovat a budeme začínat sezonu rovnou letními druhy. Následný příchod mrazů však sezonu opět mírně zbrzdil, a tak se vedoucí i účastníci mohli setkat i s ryze jarními druhy, např. na vydařených moravských vycházkách do přírodních rezervací Visengrunty u Bošovic a Kamenný vrch v Brně. První zmiňovaná exkurze, uspořádaná na konci března Jiřím Procházkou, představila jarní aspekt v dokonalém obraze. Pro toto období jsou typické na příhodných lokalitách majky a místy se jim dokonce daří tak, že mohou být pozorovány i ve velkých počtech, jako na Visengruntech. Během vycházky bylo zaznamenáno přes 30 exemplářů majky obecné (*Meloe proscarabaeus*), m. fialové (*M. violaceus*) i druhu *M. decorus* a řady dalších neméně zajímavých bezobratlých.

Co do počtu exkurzí dominuje z regionů stále Praha a její nejbližší okolí, kde je koncentrace vedoucích vyšší, a mohou se tak střídát s vycházkami poměrně často. I přesto se podařilo zařadit na seznam novou lokaci – přírodní rezervaci Šance, kam vedl exkurzi začátkem května třetí z autorů našeho článku. První exempláře hmyzu se povedlo najít už při průchodu intravilánem obce Točná, atraktivnější stanoviště však čekala teprve po vstupu do rezervace, kde se vyskytují např. pozůstatky pařežnového hospodaření v podobě habrových polykormonů. Dubohabříny se postupně přelévají do tolitových doubrav s roztroušenými porosty vřesu nebo xerothermní doubravy na jižním svahu Břežanského údolí. Na těchto biotopech bylo odchyceno obrovské množství housenek různých motýlů a klopusek mnoha druhů, pochutnávajících si na mladých listech, zobonoska dubová (*Attelabus nitens*) i s jejími zámoťky, ostruháček dubový (*Favonius quercus*, obr. 1) a několik dravých mrchožroutů housenkářů (*Dendroxena quadrimaculata*). Exkurze měla i historický aspekt – navštívena byla vyhlídka s pamětní deskou Franze Antona Nickerla, významného entomologa poloviny 19. století, který právě na Šancích s oblibou sbíral hmyz (více o něm v Živě 2014, 1: XI–XIII).

Z pražských lokalit nelze nezmínit ani noční vycházku za roháci na Petřín, kterou v součinnosti s Národním muzeem vedli 8. června Dominik Vondráček a Tomáš Jor a která každoročně boří rekordy v počtu návštěvníků. I tentokrát se přišlo na roháče obecné (*Lucanus cervus*) do centra Prahy podívat přes 80 lidí a ve výsledku to vypadalo spíše na souboj čísel, zda bude více účastníků, nebo roháčů. Nakonec účastníci vyhráli – roháčů se podařilo pozorovat „pouze“ okolo 50 jedinců. Roháci obecní jsou u nás vázáni především na nejteplejší části republiky, kde však nejsou vzácní

a vyskytují se naopak často velmi hojně. Právem vzbuzují mezi laickou (i odbornou) veřejností zájem a obdiv zejména díky své velikosti a mohutným kusadlům samců. I proto se každoročně pořádá více exkurzí, kde je možné na roháče narazit. V r. 2024 šlo kromě Petřína ještě o exkurzi na Deblík, Holý kopec a do okolí Hluboké nad Vltavou.

Během letních prázdnin a konce léta už druhů ubývá a stejně tak ubývá vycházek. Během tohoto období však mohli účastníci stále vybírat ze čtyř exkurzí (PR Radotínské údolí, PR Holý kopec, PR Chuchelské háje a PR Roztocký háj – Tiché údolí), z nichž si nejvyšší účast vysloužila vycházka na PR Holý kopec v Chříbech, která se uskutečnila 13. července pod vedením členů Východomoravské pobočky ČSE – Dušana Trávníčka, Eduarda Ezera, Ondřeje Konvičky, Milana Veselého a Ludvíka Bobota. A protože více očí více vidí, výčet nalezených zástupců v navštíveném lesním komplexu byl opravdu široký. V trouchu dřeva byla objevena celá plejáda druhů vázaných na dřevokazné houby, např. hladkokrovečník dvoupásý (*Litargus connexus*), trojáč měďobarvý (*Triplax aenea*), potemník houbový (*Diaperis boleti*), různé druhy rodu *Mycetophagus*, člunotvárník čtveroškrvný (*Scaphidium quadrimaculatum*) nebo poměrně velký potemník *Tenebrio opacus*. Z dalších lesních druhů potěšil roháček bukový (*Sinodendron cylindricum*, obr. 2), několik tesaříků pilun (*Prionus coriarius*), roháci obecní a vyvrcholením byl jedinec tesaříka alpského (*Rosalia alpina*).

Výše uvedené druhy představují jen velmi strohý výčet oproti reálným nálezům, které jsou během vycházek prezentovány a kterých je v našich atraktivnějších koutech přírody stále naštěstí dost. Navíc početná účast na většině exkurzí poukazuje na fakt, že zájem veřejnosti včetně malých dětí je

1 Ostruháček dubový (*Favonius quercus*) je nenápadný motýl, zdržující se většinu času v korunách dubů, zřídka kdy se ho podaří pozorovat. Občas se však poštěstí najít na listech jeho housenky, jak se povedlo i na pražské exkurzi v přírodní rezervaci Šance. Foto Š. Zeman

2 Během červencové vycházky do PR Holý kopec mohli účastníci vidět značné množství saproxylofágních brouků. Jedním z nich byl i méně známý drobný roháček bukový (*Sinodendron cylindricum*). Foto D. Trávníček

3 V přírodní památce Na Plachtě v Hradci Králové je vždy co ukazovat, a proto zařazujeme tuto vycházku na rozpis každý rok. Účastníci se tak mohou na jedné lokalitě pokochat mimořádně pestrou skladbou stanovišť, jako jsou suchá a mokrá vřesoviště, obnažené písčiny, stálé či periodické tůně, bezkolencové louky a řada dalších. Takto pestré krajiny pak odpovídá bohatá diverzita nejen bezobratlých. V létě 2024 vycházku ještě naposledy vedl entomolog Miroslav Mikát, který nás letošního dubna navždy opustil. Foto M. Petr

větší, než by se v dnešní moderní době mohlo zdát. Na závěr patří největší poděkování všem vedoucím, ochotně věnujícím svůj čas a znalosti osvětě – veřejnosti neméně děkujeme za hojnou účast na našich akcích. Nesmíme ale zapomenout ani na řadu spřátelených institucí, které nás podporují, nebo jsou exkurze pořádány ve spolupráci s nimi. Zvláštní poděkování pak patří Magistrátu hlavního města Prahy, který finančně podporuje exkurze pořádané na území Prahy (projekt č. 18/2024).

Všechny zájemce o svět hmyzu srdečně zveme na vycházky v r. 2025, jejichž základní přehled najdete na předchozí straně a podrobný rozpis na webu www.ento-spol.cz i Facebooku ČSE.